

Cirkulärnr: 1996:113
Diariernr: 1996/2007
Nyckelord: Avgifter, va-lagstiftning
Handläggare: Germund Persson
Sektion/Enhet: Civilrättssektionen
Datum: 1996-07-05
Mottagare: Vattenförsörjning, Kommunkansli, Ekonomi/Finans
Rubrik: Ändringar i va-lagen - principer för avgiftssättning
m.m.
Bilagor: SFS 1996:508

Civilrättssektionen
Germund Persson

1996-07-05

Vattenförsörjning
Kommunkansli
Ekonomi/Finans

Ändringar i va-lagen - principer för avgiftssättning m.m.

Under pågående översyn av va-lagstiftningen har regeringen behandlat vissa avgiftsfrågor med förtur. Det har skett i propositionen 1995/96:188 *Avgifter enligt lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar* som bygger på departementspromemorian Ds 1995:71 *Avgifter i va-lagen*. Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag (bet 1995/96:BoU12 och prot 1995/96:98 och 101). Ändringarna i va-lagen bifogas, se *bilaga*. Lagändringarna har trätt i kraft den 1 juli 1996.

Översynen av va-lagstiftningen i övrigt fortsätter inom ramen för den fjärde etappen av Plan- och byggutredningen (dir 1995:90). Utredningen skall vara klar i oktober 1996.

I det följande avser vi att redogöra för och kommentera de huvudsakliga ändringarna i va-lagen.

1. Betalning av engångsavgift

Enligt 11 § va-lagen svarar ny fastighetsägare inte för avgift som förfallit till betalning före tillträdesdagen. Denna bestämmelse har stundtals medfört svårigheter för va-huvudmännen att driva in anläggningsavgifter i de fall fastigheter sålts efter att ha anslutits till den allmänna va-anläggningen.

För att förbättra va-huvudmännens möjligheter att säkerställa att anläggningsavgiften betalas, har nu i 8 § andra stycket va-lagen föreskrivits att huvudmannen inte är skyldig att låta en fastighet kopplas till den allmänna va-anläggningen innan engångsavgiften (dvs. anläggningsavgiften) har betalats eller, om avgiften skall fördelas på delbetalningar, innan godtagbar säkerhet har ställts.

De kommuner som önskar utnyttja denna möjlighet att säkerställa betalningen av anläggningsavgifter, bör se över sina rutiner för anslutning till den allmänna va-anläggningen. Fastighetsägaren bör informeras om att fastigheten inte får kopplas till den allmänna anläggningen förrän anläggningsavgiften har betalats, t.ex. då fastighetsägaren underrättas om förbindelsepunktens läge eller i samband med faktureringen av avgiften.

Är fastighetsägaren berättigad att fördela avgiften på delbetalningar, behöver inte hela avgiften betalas för att fastigheten skall få kopplas till den allmänna va-anläggningen. Det räcker då att fastighetsägaren ställer godtagbar säkerhet för avgiften, t.ex. panträtt i fastigheten eller bankgaranti.

Om fastigheten överlåts sedan avgiften förfallit till betalning följer av 11 § va-lagen att den nye ägaren i och för sig inte är personligen betalningsansvarig för avgiften. Va-huvudmannen är ändå enligt 8 § andra stycket va-lagen inte skyldig att låta fastigheten kopplas till den allmänna va-anläggningen innan anläggningsavgiften betalats. Om en fastighets säljs innan anläggningsavgiften har betalats, ankommer det närmast på köpare och säljare att komma överens om hur betalningsskyldigheten skall fullgöras. Det är givetvis inget som hindrar att köparen tar på sig att fullgöra säljarens betalningsskyldighet.

2. Principerna för avgiftssättning

2.1 Allmänna synpunkter

Regeringen har vid den förtursbehandling av vissa avgiftsfrågor som skett, inte tagit ställning till frågan om kostnadsrelaterade taxor mera generellt kan godtas i linje med de önskemål därom som framförts från kommunalt håll (bl.a. Referensgruppens förslag till ny va-lag, maj 1994). Ändringarna i avgiftssättningsprinciperna kan ändå ses som ett steg i rätt riktning. De särlösningar som införts för vissa situationer medför dock viss osäkerhet när förhållandena är sådana att förutsättningar för att anta särtaxor eller säsongstaxor föreligger.

Enligt Kommunförbundets mening finns många skäl som talar för att kostnadsrelaterade taxor mera allmänt bör godtas även inom va-sektorn. Kommunförbundet har tillskrivit Miljödepartementet härom och hemställt att förbundets synpunkter beaktas i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Kommunförbundet har därvid även framfört synpunkter på vissa delar av de genomförda lagändringarna.

2.2 Särtaxa för engångsavgift (anläggningsavgift)

Möjligheterna att fastställa särtaxa för ett visst område har tidigare ansetts mycket begränsade. Högsta domstolen har dock under senare tid i två avgöranden godtagit särtaxor med förhöjd anläggningsavgift för vissa fastigheter (refererade som NJA 1993 s 700 I och II) där särförhållanden - svåra markförhållanden respektive stort avstånd (ca 500 m) till ledningsnätet - avsevärt fördyrat va-försörjningen till fastigheterna.

För att i större utsträckning möjliggöra särtaxor har nu en bestämmelse införts i 26 § andra stycket va-lagen. För att en särtaxa skall få antas krävs fort-

farande att särskilda förhållanden råder, t.ex. i fråga om terrängförhållanden eller belägenhet. Kostnadsskillnaderna behöver dock inte som tidigare vara avsevärda. Det räcker nu att de särskilda förhållandena medför att kostnaderna i *beaktansvärd omfattning* avviker från vad som i övrigt gäller inom verksamhetsområdet. Förändringen kan enligt regeringen antas få stor betydelse vid utbyggnad av allmänna anläggningar inom s.k. saneringsområden. Något närmare besked om när beaktansvärda kostnadsskillnader i lagens mening kan anses föreligga lämnas inte i lagmotiven. Enligt regeringen bör dock så små kostnadsskillnader som 15-20 % normalt sett inte utgöra skäl för att bestämma en särtaxa.

Som lagtexten är utformad synes det ankomma på va-huvudmannen att anta en särtaxa om förutsättningar därför föreligger. Kommunförbundet har gentemot Miljödepartementet påtalat att bestämmelsen bör utformas som en möjlighet för va-huvudmannen att under angivna förhållanden anta en särtaxa.

2.2 Säsongstaxa för periodisk avgift

Såvitt är känt finns inte något exempel på att en säsongstaxa för periodisk avgift har godtagits vid en rättslig prövning. Visst utrymme för att anta säsongstaxa har sannolikt funnits om den kunnat motiveras av att kostnaderna för va-försörjningen varit väsentligt högre eller lägre under viss period i förhållande till resten av året (Bouvin/Qviström - Va-lagstiftningen, en kommentar, 2 uppl, s 121). Rättsläget har dock varit oklart.

26 § tredje stycket va-lagen klargör nu att säsongstaxa får antas för viss del av året. Enligt lagtexten krävs härför att det t.ex. med hänsyn till vattenförsörjningen eller behovet av en tillfredsställande avloppsrening under en viss mindre del av året behövs särskilda åtgärder av säsongsbetonad karaktär. Taxenivån för den delen av året får då vara *högst dubbelt så hög* som den som tillämpas för huvuddelen av året.

Den förhöjda säsongstaxan kan enligt lagmotiven komma ifråga dels som styrmedel för att t.ex. begränsa vattenförbrukningen om det råder en säsongsmässig kapacitetsbrist, dels för att åstadkomma en skälig och rättvis kostnadsfördelning till följd av extra kostnader som huvudmannen ådragit sig för att möta säsongsmässiga variationer. Som framgår av lagmotiven är en grundförutsättning för att en säsongstaxa skall godtas att förhållandena under aktuell del av året skiljer sig avsevärt från förhållandena under resten av året.

Den slutliga utformningen av bestämmelsen har enligt vår uppfattning medfört vissa oklarheter beträffande dess tillämplighet. Om en säsongstaxa avses stimulera till bättre hushållning med vatten i en bristsituation, präglas situationen snarast av att huvudmannen inte vidtagit några särskilda åtgärder av säsongsbetonad karaktär. Motivuttalandena ger dock klart stöd för en säsongstaxa i en sådan situation.

Det ter sig även oklart vilka särskilda åtgärder av säsongsbetonad karaktär som kan anses uppfylla lagens krav. Lagrådets yttrande att dimensionering-

en av anläggningen inte kan anses vara hänförlig till sådana åtgärder (propositionen s 44) har inte kommenterats av regeringen.

Kommunförbundet har gentemot Miljödepartementet påtalat dessa oklarheter och därvid även ifrågasatt begränsningen att taxenivån under del av året högst får vara dubbelt så hög som under huvuddelen av året. Eventuella styreffekter genom taxesättningen är rimligen bara hänförlig till den del av avgiften som är relaterad till förbrukningen. Det kan enligt Kommunförbundet ifrågasättas om högst en fördubblad rörlig avgift kan ge avsedda styreffekter. Enligt Kommunförbundet bör säsongstaxan få sättas så högt som förhållandena motiverar - det totala avgiftsuttaget begränsas ändå av självkostnadsprincipen.

Frågor med anledning av detta cirkulär besvaras av förbundsjurist Germund Persson, tfn 08-772 44 21, fax 08-772 44 90.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Civilrättssektionen

Hans Ekman

Germund Persson

Bilaga: SFS 1996:508